

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

СТАНОВИЩЕ

за заседанието на Националния съвет по биологично разнообразие на
21.11.2023 г.

относно три проекта на планове за действие за пътищата на въвеждане и
разпространение на чужди и инвазивни видове в страната.

Трите плана, обект на заседанието са:

- „Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез изпускане/бягство от контролирана среда“;
- „Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез транспорт“;
- „Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез коридори и естествено разпространяване“.

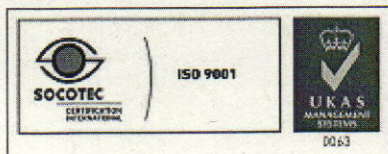
Разработени са от специалисти по сключеното Споразумение № Д-30-38/20.07.2022 г. между МОСВ и Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при Българската академия на науките (ИБЕИ-БАН) с предмет: „Извършване на консултации с разработване на планове за действие относно приоритетни пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивните чужди видове, които засягат Европейския съюз в България съгласно чл. 13 на Регламент (ЕС) № 1143/2014.“

Общото в трите плана е, че имат аналогична структура и във всеки от тях са включени раздели, съдържащи информация относно описание на пътищата за непреднамерено въвеждане и разпространение на ИЧВ, отговорните институции и заинтересованите страни, цели на плана за действие, мерки и дейности.

В съответствие с чл. 13, пар. 1 от Регламент 1143/2014 държавите членки трябва да изготвят цялостен анализ на пътищата на непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивните чужди видове, които засягат ЕС и да набележат пътищата, които изискват приоритетни действия (т.нар. приоритетни пътища) поради обема на тези видове или потенциалната вреда, която ще бъде причинена от тях при навлизане в ЕС чрез тези пътища.

В тази връзка посочваме, че и в трите национални плана анализът на пътищата представлява стандартизирана, йерархична категоризация на пътищата и измерване/представяне на размера или тежестта на риска, свързана с различните категории пътища. Чрез анализа се осигурява подробна информация, която е необходима за приоритизирането на пътищата, като:

- информация за чуждия вид, включително неговото въздействие;
- информация за всички видове пътища за въвеждане на чуждия вид в страната (потенциални или реализирани);
- честота на използване на даден път;
- брой екземпляри от вида, използвали даден път;

София, 1000, бул. „Княгиня Мария Луиза“ № 22
Тел: +359 (2) 940 6158; факс: +359 (2) 9406127

- преживяемост на вида по даден път;
- наличие на промени в използването на даден вид път във времето;
- възможни мерки за преустановяване на използването на даден път от конкретния вид, ключови места където да се прилагат мерките;
- възможности за поява на нови пътища за даден вид и др.

Приоритизирането на определен път може да стане по два начина:

1) според броя на различните инвазивни чужди видове, които се въвеждат и разпространяват по даден път; или

2) въз основа на големината на въздействието, причинено от инвазивните чужди видове, въведени и разпространени по съответния път.

Използват се и допълнителни критерии, като:

- степента на потенциалните или реализираните въздействия на чуждите видове;
- вероятността за осъществяване на мерките за управление;
- вероятността за успех на приложените мерки според размера на съответните инвестиции (ефективност на разходите);
- предпочитанията на обществеността.

И трите национални плана за действие включват една основна и четири специфични цели.

За всяка от специфичните дейности са предвидени конкретни мерки и дейности, посочени са институциите, които са отговорни за изпълнението им, източниците на финансирането, резултатите, които се очакват да бъдат постигнати, индикатор за изпълнение и срока за изпълнението.

И в трите национални плана за действие е посочен списък на ИЧВ, които засягат ЕС. Видно от представената информация от общо 88 вида, само 14 се срещат на територията на Република България.

За разработването на плановете са използвани и предоставени литературните източници, данни от други проекти, налични бази данни и информационни портали, експертно мнение и резултати от обсъждания с отговорни институции и заинтересовани страни

Плановете обхващат период от 10 години.

И трите плана са представени на обществено обсъждане от МОСВ, като в обявения срок съответно до 07.9.2023 г. и до 15.9.2023 г. е получено писмено становище от Фондация „Информация и природозащита“, по което авторите ще представят обосновани отговори.

Предварителният преглед на проектите на плановете за действие показва, че техния обхват и съдържание, вкл. предвидените мерки и действия, са в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 1143/2014.

С оглед гореизложеното се счита, че са изпълнени задълженията по чл. 13, пар. 2 и 5 от Регламент 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 година относно предотвратяването на управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове.

„Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез изпускане/бягство от контролирана среда“

След прегледа на проекта на Плана за действие дирекция НСЗП изразява следното становище:

Предложеният план за действие адресира пътищата за непреднамерено въвеждане и разпространяване на ИЧВ, отнасящи се към категорията „Изпускане/бягство от контролирана среда“. Към тази категория се отнасят пътища за непреднамерено изпускане/бягство в дивата природа на ИЧВ, които са умишлено пренесени в региона, за да бъдат държани в затворени пространства или контролирана среда, като зоологически градини, аквариуми, ботанически градини, селскостопански системи или частни колекции, за конкретни цели (напр. публично показване, декоративни цели, научни изследвания и др.). Организмите, използващи този път, първоначално са внесени или транспортирани преднамерено до затворените пространства или при контролираните условия, в които да бъдат държани и/или използвани, но впоследствие са успели да избягат извън тях. Към тази категория се отнасят и пътищата, включващи всяко случайно или умишлено освобождаване на живи организми от затворени пространства (напр. изхвърляне на домашни любимци от безотговорни собственици, освобождаване на животни от групи за хуманно отношение към животните, изхвърляне на жива храна в околната среда или използване на живи примамки в отворени водни системи).

Основната цел на Плана за действие е да се предотврати и намали непреднамереното въвеждане и разпространяване на ИЧВ чрез изпускане/бягство от контролирана среда в България и по този начин да се намали въздействието върху застрашени местни видове

Специфични цели са:

- подобряване на нормативната база и контрола за изпълнение на нормативната уредба във връзка с непреднамерено въвеждане и разпространяване на ИЧВ чрез изпускане /бягство от контролирана среда в България;
- подобряване на научните познания и повишаване на националния капацитет (кадри, инфраструктура, инструменти);
- повишаване на осведомеността и комуникацията във връзка с ИЧВ, тяхното въздействие, пътища за въвеждане и разпространяване и необходимостта от изпълнение на мерки за предотвратяване, ограничаване и контрол;
- изграждане на сътрудничество, подобряване на координацията и повишаване на ангажираността на различните заинтересовани страни и гражданите при управлението на въвеждането и разпространяването на ИЧВ чрез изпускане/бягство от контролирана среда в България.

За всяка от специфичните цели, Планът предвижда набор от конкретни мерки и дейности, като са посочени отговорните институции, възможни източници на финансиране, очаквани резултати и срок за изпълнение

В приложения е включена следната актуална и подробна информация:

- за ИЧВ, които засягат ЕС, срещат се в България, и за които има вероятност за непреднамерено въвеждане и разпространяване чрез коридори и естествено разпространяване;
- за ИЧВ растения и животни с вероятност за непреднамерено въвеждане или разпространяване чрез коридори и естествено разпространяване в България.

Обръщаме внимание на следното по специфичните цели:

1

Стр. 42 - ботанически градини – думите „разработване на нормативна уредба“ да се заменят с думите „допълване на нормативната уредба с условия относно дейността на ботаническите градини по отношение на ИЧВ“;

- зоологически градини и аквариуми – по първата мярка „Актуализиране на Наредба № 6 от 23 октомври 2003 г. за минималните изисквания и условия за отглеждане на животни в зоологически градини и центрове за отглеждане и размножаване на защитени видове животни“ текстът е неясен. Да се уточни конкретно в какъв план следва да са промените в разпоредбите на Наредбата. Настоящата Наредба определя минималните изисквания за отглеждане на конкретните видове, като условия и среда на обитание, без да се съобразява с това дали те са инвазивни или не. Изискване към зоологическите градини за взимане на мерки за бягство на животни е въведено в чл. 60, ал. 3, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие. При взимане на подходящи мерки инвазивните видове животни все още могат да бъдат отглеждани на открито.

- мярката относно изготвяне на „Наредба за реда и начина на размножаване на ИЧВ, засягащи ЕС, в зоологическите градини, зоокътовете и др.“ да отпадне. Би могла да се прехвърли като мярка към специфична цел 3 свързано с подготовка на информация от специалисти „за реда и начина на размножаване на ИЧВ“ за презентиране по изброените места (стр. 68, подобна мярка).

- следваща мярка - да се заличат думите „Приемане на законова разпоредба за издаване на лиценз и финансова подкрепа за центрове за ИЧВ“ и да се прецизира текста за съществуване на „места за настаняване и отглеждане на домашни любимци“, напр. чиито собственици не могат да продължат да отглеждат.

- в мерките за зоологическите градини и за домашните любимци, аквариуми и терариуми текстът „Увеличаване най-малко с 50% честотата на проверките“ да се замени с „Редовно извършване на проверки“.

- стр. 49 – аквакултури

3

- да се добави нова мярка със следния текст: „Поставяне на изискване в заданията за планове за управление на защитени територии при разработване на нови и актуализация на съществуващи да се извършва инвентаризация, с цел установяване наличието, вида и разпространението на инвазивни видове в съответната защитена територия, както и да предвиждат мерки и дейности за борба с тях.“. Останалите графи включват -

Отговорна институция - МОСВ, РИОСВ, ДНП, изготвители на планове за управление на защитени територии, научни институции;

Приоритет - 2;

Възможни финансови инструменти - Национални, европейски и международни фондове и национален бюджет;

Очаквани резултати/ефект - да се предотврати и намали непреднамереното въвеждане и разпространяване на ИЧВ в защитени територии в България като се установи наличието на ИЧВ, вида и разпространението им и се набележат съответните мерки и дейности за борба с тях;

Индикатор за изпълнение – брой утвърдени задания с включени изисквания за ИЧВ;

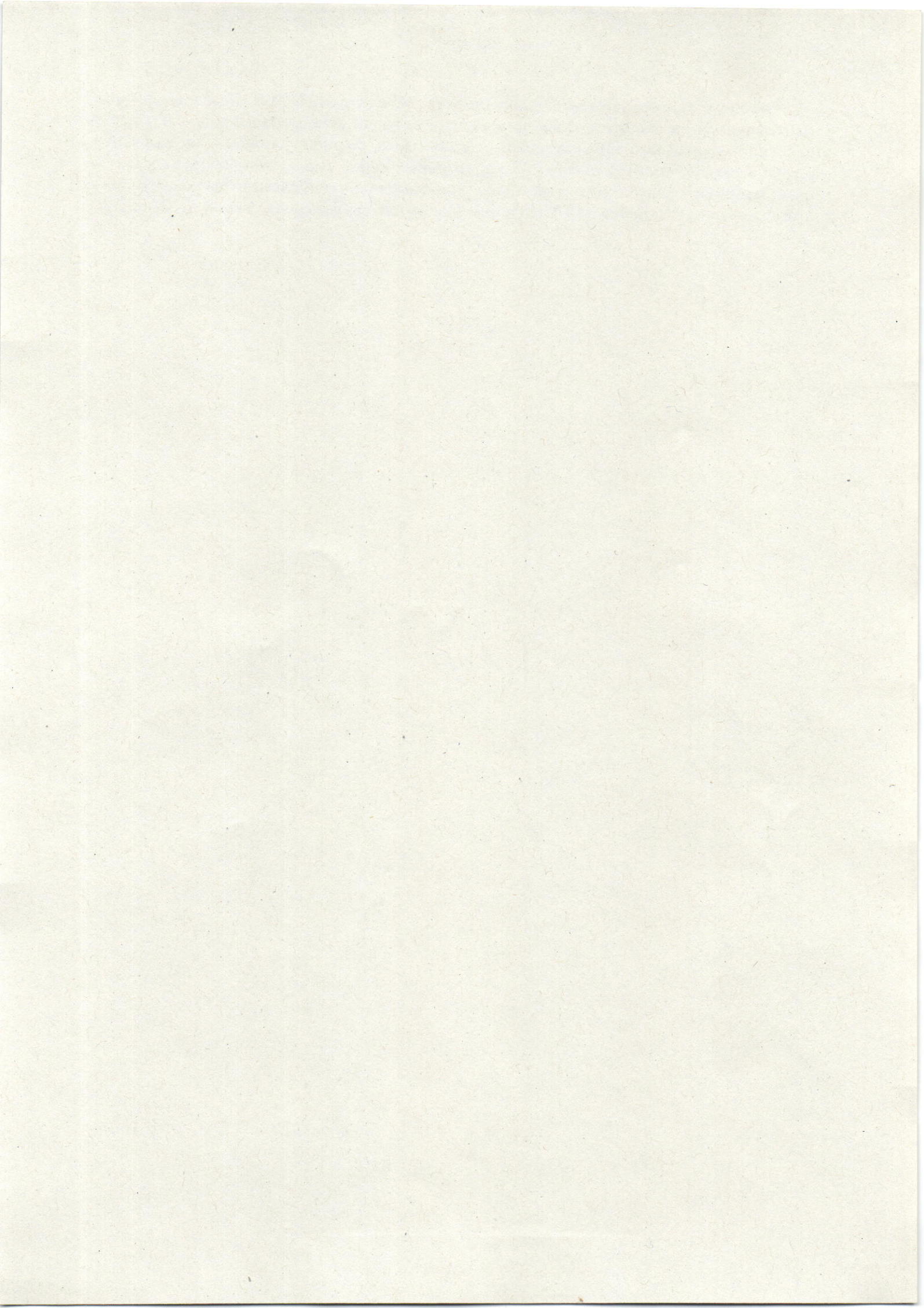
Срок за изпълнение – 2024 г. – 2032 г.

Редакционни бележки:

Навсякъде „Национална програма за мониторинг на биологичното разнообразие“ да се замени с „Национална система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие“;

Част 6. Да се номерират мерките и дейностите.

Във връзка с гореописаното дирекция НСЗП счита, че НСБР следва да предложи на министъра на околната среда и водите да утвърди „Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез изпускане/бягство от контролирана среда“ след отразяване на направените бележки и коментари от членовете на заседанието на НСБР и внасяне на последна версия, в срок от 15 дни.

„Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез транспорт”

След прегледа на проекта на Плана за действие дирекция НСЗП изразява следното становище:

Представеният национален план за действие се отнася до две основни категории:

- транспорт на замърсени стоки, което включва непреднамерено движение на живи организми като замърсители на стоки, които се пренасят целенасочено чрез движения на хора и стоки, напр. вследствие на пътувания и търговия с други цели. Тук се отнасят ИЧВ, въведени случайно чрез движението на други организми или органични материали и продукти; те могат да бъдат вредители и болести по животните и растенията и техните части и производни, като храни, семена, дървен материал и други продукти на селското, горското стопанство и рибарството, както и замърсители на други продукти. Замърсителят е вид/организъм, който взаимодейства директно с транспортираната стока; и
- транспорт на случайно попаднали организми, която представлява непреднамерено движение на живи организми прикрепени към превозни средства или оборудване и материали. Този път обхваща ИЧВ, въведени в естествена среда като случайно попаднали по различни вектори (транспортни средства, свързано оборудване и среда, свързани с човешка дейност). Замърсителят не взаимодейства директно с транспортираната стока и не замърсява товара, а използва векторите просто за да се придвижва от едно място на друго.

Основната цел на плана е да се предотврати и намали непреднамереното въвеждане и разпространяване на ИЧВ чрез транспорт на замърсени стоки и случайно попаднали организми в България и по този начин да се намали въздействието върху застрашени местни видове.

Специфичните цели са:

- подобряване на нормативната база и контрола за изпълнение на нормативната уредба във връзка с непреднамерено въвеждане и разпространяване на ИЧВ чрез транспорт на замърсени стоки и случайно попаднали организми в България;
- подобряване на научните познания и повишаване на националния капацитет (кадри, инфраструктура, инструменти);
- повишаване на осведомеността и комуникацията във връзка с ИЧВ, тяхното въздействие, пътища за въвеждане и разпространяване и необходимостта от изпълнение на мерки за предотвратяване, ограничаване и контрол;
- изграждане на сътрудничество, подобряване на координацията и повишаване на ангажираността на различните заинтересовани страни и гражданите при управлението на въвеждането и разпространяването на ИЧВ чрез транспорт на замърсени стоки и случайно попаднали организми в България.

В приложения е включена информация за ИЧВ растения и животни с вероятност за непреднамерено въвеждане или разпространяване чрез транспорт.

Обръщаме внимание на следното:

Във връзка с одобрената „Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000“ за програмния период 2021 – 2027 г. на България (НРПД 2021 – 2027 г., <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Documents>) от Европейската комисия чрез Постоянното представителство на България в гр. Брюксел, след преглед на публично-достъпните проекти на национални планове (НП) за действие за непреднамерено въвеждане

и разпространение на инвазивни чужди видове, съобразно заложеното за изпълнение в НРПД за премахване и контрол над популациите им, в рамките на приоритетни за опазване защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, информираме, че НРПД е разработена за целите на определянето на финансовите нужди и приоритетите, които са пряко свързани със специфичните консервационни мерки, установени за обектите по „Натура 2000“, така че да се постигнат консервационните цели на равнището на защитената зона за съответните видове и типове местообитания. Единствено в представения проект на "Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез транспорт" е дадена препратка към НРПД 2021 - 2027, без да са представени конкретни мерки от нея. С оглед на правните различия в законовите основания за разработването на стратегическите документи, а именно за НРПД е разработена съгласно член 8, параграф 1 от Директивата за местообитанията, а за НП - съгласно член 13, параграфи 2 и 5 от Регламент 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014, не е възможно да се правят съпоставки между двата вида документа.

По специфичните цели:

1

- пета и седма мярка – прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 - да се заличи „МОСВ“ от колона „отговорна институция/изпълнител“, тъй като няма компетенции по карантинните вредители.

2

- земеделие – първа мярка, в графа „отговорна институция/изпълнител“ да се добавят „Областни дирекции „Земеделие“, а в графа „срок“ да се добави и втори период „2029-2030“;

- земеделие – втора до седма мярка вкл. – в графа „отговорна институция/изпълнител“ „МОСВ“ да се замени с „МЗХ“ по компетентност.

3

- земеделие – предпоследна мярка – в графа „отговорна институция/изпълнител“ „МОСВ“ да се замени с „МЗХ“ по компетентност.

- горско стопанство - към отговорниците да се добави ИАГ

4

- общи мерки - да се добави нова мярка със следния текст „Поставяне на изискване в заданията при разработване на нови и актуализация на съществуващи планове за управление на защитени територии да се извършва инвентаризация с цел установяване наличието, вида и разпространението на инвазивни видове в съответната защитена територия, както и да предвиждат мерки и дейности за борба с тях.“. Останалите графи включват -

Отговорна институция - МОСВ, РИОСВ, ДНП, изготвители на планове за управление на защитени територии, научни институции;

Приоритет - 2;

Възможни финансови инструменти - Национални, европейски и международни фондове и национален бюджет;

Очаквани резултати/ефект - да се предотврати и намали непреднамереното въвеждане и разпространяване на ИЧВ в защитени територии в България като се установи наличието на ИЧВ, вида и разпространението им и се набележат съответните мерки и дейности за борба с тях;

Индикатор за изпълнение – брой утвърдени задания с включени изисквания за ИЧВ;

Срок за изпълнение – 2024 г. – 2032 г.

- земеделие – в двете мерки „МОСВ“ да се замени с „МЗХ“ по компетентност.

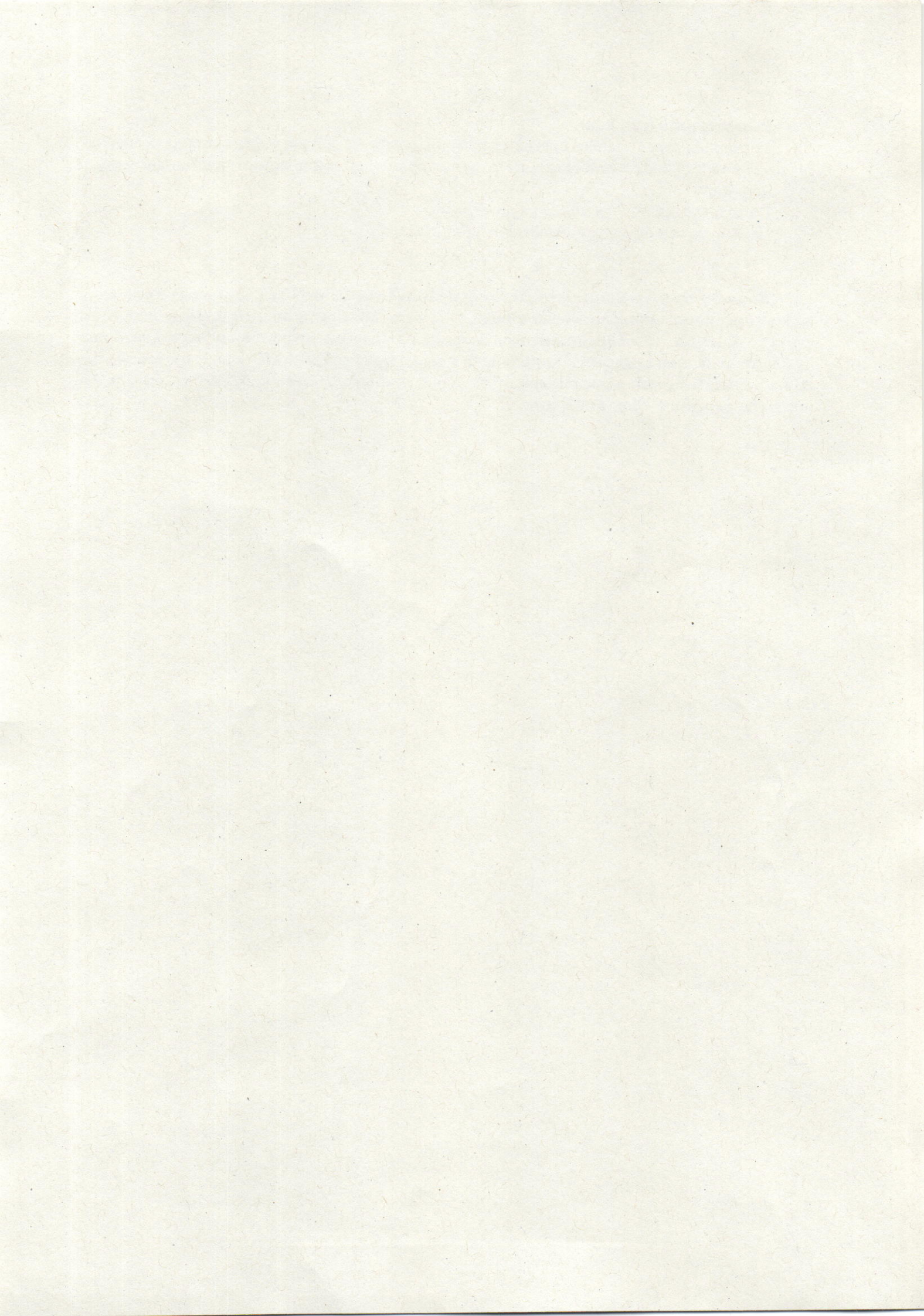
Редакционни бележки:

Навсякъде „Национална програма за мониторинг на биологичното разнообразие“ да се замени с „Национална система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие“.

Да се номерират страниците на документа.

Част 6. Да се номерират мерките и дейностите.

Във връзка с гореописаното дирекция НСЗП счита, че НСБР следва да предложи на министъра на околната среда и водите да утвърди „Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез транспорт“ след отразяване на направените бележки и коментари от членовете на заседанието на НСБР и внасяне на последна версия, в срок от 15 дни.

„Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез коридори и естествено разпространяване“

След прегледа на проекта на Плана за действие **дирекция НСЗП изразява следното становище:**

Представеният национален план за действие се отнася до две основни категории:

- първата категория се отнася до движението на ИЧВ в нов район по транспортни инфраструктури (коридори), създадени от човека, при отсъствието на които разпространяването/разселването на вида би било невъзможно. Коридорите създадени от човека могат да бъдат водни (напр. канали, свързващи речни водосбори, езера и морета) или сухоземни (напр. тунели, мостове, шосета и железопътни линии, свързващи планински котловини, острови и др.). Коридорите свързват водни басейни или сухоземни райони, като планински долини или острови, които преди това не са били свързани и между които обменът на живи организми не е бил възможен преди тяхното изграждане;

- втората категория се отнася до самостоятелно, спонтанно разпространяване (разселване, разпръскване) на чужди организми в нови райони като ключово за определянето на този път е отсъствието на помощ от страна на човека, което го отличава от разселването по коридори.

Това самостоятелно разселване може да се наблюдава след като даден чужд вид бъде въведен (преднамерено или непреднамерено) в даден район извън естествения му ареал по някои от другите възможни пътища и след това, без човешка помощ започне да се разпространява към нови територии/акватории.

Основната цел на третия национален план за действие е да се предотврати и намали непреднамереното въвеждане и разпространяване на ИЧВ в България като се набележат мерки и дейности, прилагането на които от конкретно посочени институции ще доведат да предотвратяване на по-нататъшното непреднамереното въвеждане и разпространяване на ИЧВ в България чрез коридори и естествено разпространяване.

Специфичните цели са:

- подобряване на нормативната база и контрола за изпълнение на нормативната уредба във връзка с непреднамерено въвеждане и разпространяване на ИЧВ чрез коридори и естествено разпространяване в България;

- подобряване на научните познания и повишаване на националния капацитет (кадри, инфраструктура, инструменти);

- повишаване на осведомеността и комуникацията във връзка с ИЧВ, тяхното въздействие, пътища за въвеждане и разпространяване и необходимостта от изпълнение на мерки за предотвратяване, ограничаване и контрол;

- изграждане на сътрудничество, подобряване на координацията и повишаване на ангажираността на различните заинтересовани страни и гражданите при управлението на въвеждането и разпространяването на ИЧВ чрез коридори и естествено разпространяване в България.

В приложения е включена следната актуална, подробна и конкретна информация:

- за ИЧВ, които засягат ЕС, срещат се в България, и за които има вероятност за непреднамерено въвеждане и разпространяване чрез коридори и естествено разпространяване;

- за ИЧВ растения и животни с вероятност за непреднамерено въвеждане или разпространяване чрез коридори и естествено разпространяване в България.

Обръщаме внимание на следното по специфичните цели:

3

- общи - да се добави нова мярка със следния текст „Поставяне на изискване в заданията при разработване на нови и актуализация на съществуващи планове за управление на защитени територии да се извършва инвентаризация с цел установяване наличието, вида и разпространението на инвазивни видове в съответната защитена територия, както и да предвиждат мерки и дейности за борба с тях.“ Останалите графи включват -

Отговорна институция - МОСВ, РИОСВ, ДНП, изготвители на планове за управление на защитени територии, научни институции;

Приоритет - 2;

Възможни финансови инструменти - Национални, европейски и международни фондове и национален бюджет;

Очаквани резултати/ефект - да се предотврати и намали непреднамереното въвеждане и разпространяване на ИЧВ в защитени територии в България като се установи наличието на ИЧВ, вида и разпространението им и се набележат съответните мерки и дейности за борба с тях;

Индикатор за изпълнение – брой утвърдени задания с включени изисквания за ИЧВ;

Срок за изпълнение – 2024 г. – 2032 г.

- горско и ловно стопанство – в първа мярка, в отговорниците „МОСВ“ да се замени с „ИАГ“ по компетентност.

Редакционни бележки:

Навсякъде „Национална програма за мониторинг на биологичното разнообразие“ да се замени с „Национална система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие“;

Част 6. Да се номерират мерките и дейностите.

Във връзка с гореописаното дирекция НСЗП счита, че НСБР следва да предложи на министъра на околната среда и водите да утвърди „Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез коридори и естествено разпространяване“ след отразяване на направените бележки и коментари от членовете на заседанието на НСБР и внасяне на последна версия, в срок от 15 дни.